

Discurs pronunciat pel President d'Islàndia amb motiu de la
inauguració del Centre per a Petits Estats.
Universitat d'Islàndia.
3 de juliol del 2003

President Lennart Meri,
Autoritats
Distingits professors,
Estudiants i altres invitats

A començaments del segle XXI el món es troba confrontat amb nou reptes i noves oportunitats com a conseqüència del creixement de la democràcia que es produeix quan hom desperta de la guerra freda. Tot plegat es veu estimulat per la mundialització del comerç i de les comunicacions i la transformació social que generen les noves tecnologies de la informació però, també, perquè la comunitat de les nacions ara engloba un ventall de països i de nacions molt més ampli que en el passat.

Quan Islàndia va adherir-se a la Nacions Unides i a l'OTAN, poc després de la fundació de la República ara fa gairebé seixanta anys, el nostre país va ser, durant força temps, el que hom podria anomenar "l'única criatura de tot l'edifici", però ara hi ha més de 50 petits estats al món, repartits arreu del planeta.

A Europa, a l'Àfrica, a l'Àsia, al Pacífic Sud, al Carib i a l'Orient Mijtà, els petits estats constitueixen una part significativa del mosaic polític i econòmic i juguen un paper cada cop més significatiu en el si de les institucions globals, les agències de les Nacions Unides, el FMI i el Banc Mundial i, a través de llur elecció al Consell de Seguretat, han esdevingut, al costat dels principals poders, actors cabdals a l'hora de decidir qüestions relacionades amb la guerra i amb la pau.

A la llum d'aquesta emergència impressionant dels petits estats en l'escenari global, és remarcable que el seu paper especial, les seves contribucions, els obstacles i les oportunitats que caracteritzen la seva implicació, els seus avantatges i les seves limitacions, la seva unicitat i les seves característiques comunes no hagin estat explorades ni examinades d'una manera digna de la transformació significativa de l'ordre internacional.

La inauguració que té lloc avui del Centre per a Petits Estats demostra la nostra determinació per crear un fòrum internacional ampli on els estudiosos i els investigadors, els funcionaris i els líders polítics, els empresaris i els creadors d'opinió, puguin reunir-se per examinar el paper dels petits estats en el món modern, no només per a guanyar nous coneixements i disposar de visions internes més profundes, si no també per tal de convertir els petits estats en actors més eficaços en l'escena global, facilitar la seva influència, millorar el seu rendiment, reforçar les seves economies i oferir als seus ciutadans una vida millor.

Sens dubte els petits estats es troben confrontats amb una gran varietat de problemes, alguns d'ells cabdals per a la seva existència. Per a alguns d'ells la consolidació de la seva sobirania, la seguretat front a amenaces armades, la delinqüència i la manca d'ordre civil encara són qüestions prioritàries. Els desastres mediambientals, el creixent nivell del mar, la desforestació i la desertificació són la preocupació de d'altres. El reforçament de la democràcia i dels drets humans, els compromisos internacionals i la creativitat política han estat el destí de d'altres, com ho demostren, per exemple, Trinitat i Tobago en la campanya pel Tribunal Penal Internacional, els Estats Bàltics en el moment del trencament de la Unió Soviètica i l'establiment de la democràcia a l'Europa de l'Est, i Islàndia en l'evolució del dret del mar a través de l'extensió dels límits de pesca primer a 12, després a 50 i finalment a 200 milles.

Les contribucions dels petits estats a la reforma de la comunitat internacional i a la construcció d'un món més civilitzat superen, sens dubte, la proporció de les seves reduïdes poblacions. Ha d'haver-hi altres característiques que els hagin permès esdevenir uns actors tant influents.

L'explicació rau, en part, en la seva flexibilitat, la seva habilitat per actuar i posar-se en marxa, quan altres romanen callats i passius, i en la seva llibertat per endegar operacions polítiques que serien del tot impensables si els implicats fossin països més grans.

Un exemple significatiu d'aquesta implicació és el fet que, en els darrers anys, dos presidents de petits estats europeus, han anat freqüentment a Washington per tal de reunir-se, tant individualment com en petits grups, amb senadors i congressistes al Capitol Hill, amb la finalitat de promoure en el Congrés americà els interessos dels seus països; i també el fet que es reunissin amb funcionaris de grau mitjà de departaments clau del govern per tal d'influenciar el procés de presa de decisions americà abans que aquest arribés al capdamunt de la piràmide. Aquest lobbisme eficaç a Washington és una tasca que no està a l'abast dels líders dels grans països, per exemple, del president Chirac o del president Putin, per citar-ne només dos, ja que, si ho intentessin es generaria una gran crisi, però si el duen a terme presidents de petits estats europeus es considera perfectament acceptable, fins i tot ben vist, donant així als petits estats un nivell d'influència que els grans no poden assolir.

També val la pena recordar la observació feta per Henry Kissinger quan va visitar Islàndia l'any 1973 amb motiu de la Cimera Nixon – Pompidou i el govern islandès va aprofitar l'oportunitat per pressionar el President Nixon per tal que aquest intervingués en la Guerra Freda entre Islàndia i el Regne Unit, sota l'amenaça que, de no fer-ho, Islàndia abandonaria l'OTAN i ordenaria la sortida de les tropes americanes del país. Kissinger va concloure molt encertadament que això palesava l'emergència d'un nou ordre

mundial ja que un dels estats més petits del món considerava del tot natural amenaçar al superpoder i, cito textualment les seves paraules: “això diu molt del món contemporani i de la tirania que el *waka* pot imposar-li”

El fet que Islàndia fos l'amfitrió de la Cimera entre Nixon i Pompidou i, més tard, de la reunió històrica entre Reagan i Gorbachov també indica com un petit país pot convertir-se en un lloc apropiat per a la celebració d'esdeveniments històrics, i el lideratge d'Islàndia en el reconeixement de la sobirania i la independència dels estats Bàltics també palesa que un petit estat pot influenciar fortament el curs de la transformació del món.

En el decurs dels propers anys serà fascinant observar com els petits estats europeus utilitzaran el fet de ser membres de l'OTAN i de la Unió Europea per tal d'influenciar l'evolució de la visió europea i el curs de les relacions transatlàntiques. Esdeveniments recents han mostrat com els petits estats europeus poden jugar un paper cabdal en el diàleg amb Amèrica i en l'evolució de la nova Europa. En la història moderna del nostre continent mai abans hi havia hagut tants petits països que participessin en desenvolupament del futur Europeu com interlocutors de ple dret

El potencial dels petits estats per ésser actors influents mereix sens dubte un examen extensiu i podria esdevenir un tema interessant a debatre en el marc del nou Centre per a Petits Estats.

De la mateixa manera, el futur de les Nacions Unides i la recerca de solucions a molts dels problemes més candents del segle XXI, podrien veure's influenciats per una cooperació activa i àmplia entre els petits estats que, ara mateix, són més d'una quarta part dels membres de les Nacions Unides.

El Centre per a Petits Estats que inaugurem avui podria, així, esdevenir un instrument efectiu per iniciar aquesta cooperació i,

per tant, ajuntar petites nacions del nord i del sud, de l'est i de l'oest i donar-los un paper significatiu en l'escena internacional.

També val la pena destacar que les característiques de l'economia mundial dels últims anys són molt més favorable envers els petits estats que les condicions que han prevalgut durant gairebé tot el segle XX. Es pot afirmar que els petits estat no havien tingut mai abans les oportunitats que se'ls presenten avui en dia. Els obstacles que, en el passat, impedièn el seu creixement han estat, en gran mesura, abolits i s'han substituït per un espai obert i ampli on el que compta és el talent, la imaginació i la creativitat dels individus i això no depèn de les dimensions dels països ni dels recursos que tinguin disponibles.

Avui en dia, les innovacions poden sorgir en qualsevol lloc i les iniciatives individuals i la creativitat poden assentar els seus fonaments arreu del món i per a empreses que poden tenir una presència global. La tecnologia i els productes intel·lectuals, els serveis especialitzats i els sistemes d'informació desenvolupats en el si d'una petita nació poden esdevenir, molt ràpidament, productes lucratius en el mercat global. El creixement de les empreses en els petits estats ja no està subjecte a les antigues restriccions. Gràcies a la globalització, poden créixer fins arribar a proporcions gegantines en els seus àmbits respectius i això, en l'espai d'uns pocs anys.

Es pot afirmar clarament que la nova economia del segle XXI ha ofereix a les petites nacions grans oportunitats per créixer i despuntar. Mai abans havien gaudit d'aquest potencial de prosperitat i de progrés. La globalització podria doncs significar un renaixement per als petits estats si apliquen polítiques fermes que adreçades a fer front als requisits que comporta l'obertura de l'economia mundial.

Els sectors tradicionals de la revolució industrial, que basaven el seu creixement en economies d'escala, ja no són decisius. Ara, les innovacions poden provenir de qualsevol indret i les persones i les empreses dels petits estats poden assolir,

ràpidament, posicions fortes en el mercat global. L'experiència ens mostra que un petit estat pot servir com una mena de laboratori o estació de recerca, precisament en aquells sectors que cada cop dominen més l'economia del nou segle. Aquesta transformació ha obert molt clarament nous horitzons per als petits estats. Ara, tot el món és el seu camp de joc i el creixement econòmic no està restringit de la mateixa manera com ho estava en el passat. És, òbviament, un moment decisiu per a qualsevol petit estat, i molts exemples de l'experiència Islandesa en els darrers anys demostren com la transformació de l'economia global ha donat una oportunitat als petits jugadors per tal que sobresurtin.

A més, tot i que certament els petits estats necessiten tractar una varietat de problemes, disposen de moltes qualitats que els temps moderns han convertit en actius molt valuosos. La seva contribució envers l'evolució de la democràcia és aquí especialment important, ja que el contacte estret i la transparència engendrada per la petitesa poden enriquir l'estil democràtic de vida. És interessant destacar que, en l'antiguitat, el bressol de la democràcia occidental fou Atenes i Roma, que en aquells temps eren, segons els estàndards moderns, petits estats i tenien una població similar a la que avui té Islàndia. Els escrits de Plató i d'Aristòtil, els discursos de Cèsar i de Cató i les visions de Maquiavel varen estar influenciats i inspirats per la seva experiència de la política en petits estats i aquestes contribucions han influenciat àmpliament l'herència política que, encara avui, modela la tradició intel·lectual occidental.

La història mostra que els petits estats poden servir com a fòrum creador de democràcia, de dret i d'ordre jurídic; com a model per una societat civilitzada i un govern transparent; com a escenari per a un pensament polític creador i per a idees originals. Un petit país està ben situat per esdevenir un laboratori polític fascinant, un terreny fèrtil per la iniciativa democràtica, un portador de noves propostes, un iniciador de noves maneres de pensar, i pot també ser més fàcil per un país poderós acceptar suggeriments en relació a una nova política si

aquests provenen d'un país més petit, ja que llavors no hi ha cap amenaça per a l'estructura de poder.

Els petits estats també gaudeixen d'una qualitat que cada cop és més important: no són una amenaça per a ningú. No implica cap risc iniciar una àmplia cooperació amb els petits estats. No tenen interessos amagats i per assolir els seus objectius, no poden fer cap desplegament de força militar, ni de poder financer, ni tampoc poden fer una pressió política forta. Actuen de manera directa i no hi ha cap problema en ser el seus amics.

Aquestes qualitats són profundament valuoses en uns temps en els que la por i el terror dominen les relacions entre els països. Als petits països se'ls obren moltes portes que per altres romanen tancades. Altres països busquen el seu ajut i les seves contribucions mai no representaran una amenaça pels seus associats.

La llibertat que dóna el no tenir por està esdevenint un actiu important. Cada cop més ens adonem dels avantatges que té ésser petit i ésser capaç de ser amic de tots.